

เทศน์เช้า วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันตรุษจีนใช่ไหม วันนี้วันตรุษจีน ตรุษ สารท ขึ้นปีใหม่ แล้วเราจะเป็นคนสัญชาติอะไร เพราะมีทุกตรุษทุกสารท เห็นไหม แต่ความเป็นอย่างนี้มันเป็นสมมุติ สมมุติให้เราขึ้นต้นใหม่ เหมือนพระนะ พระเราเนี่ยเวลาปลงอาบัติ เห็นไหม มันมีความผิดพลาดให้ปลงอาบัติ พอปลงอาบัตินั้นที่ทำมาแล้วก็เป็นอาบัติ สิ่งทำแล้วเป็นกรรม เห็นไหม แต่เราเริ่มต้นใหม่ไง ไม่อย่างนั้นมันจะฝังใจไปตลอด นี่ตรุษ สารท นี่เป็นอย่างนี้

ตรุษ สารท ให้ขึ้นต้นใหม่ สิ่งที่ผ่านมาแล้วก็ผ่านไป สิ่งที่เราเริ่มต้นใหม่เราจะได้เริ่มของเราเข้าไปใหม่ สิ่งนี้มันเป็นกระทำเป็นสมมุติไง สมมุติให้คนมีโอกาสทำคุณงามความดี สูดท้ายมันก็ตกมาอยู่ที่เราเนี่ย วันนี้เป็นวันถือ เห็นไหม วันถือมันหนักนะ ถ้าว้นปล่อยมันเบา วันปล่อยมันปล่อยอะไร คนปล่อยแล้วปล่อยไม่มีหลักเกณฑ์หรือ ถ้าคนปล่อยไม่มีหลักเกณฑ์ ไม่มีจุดยืน มันจะปล่อยไปได้อย่างไร

คนปล่อยจะปล่อยได้มันต้องมีจุดยืนนะ มีจุดยืน มีความเข้าใจตามความเป็นจริง ถ้าไม่มีความเข้าใจตามความเป็นจริงนะ เราอยากจะทำปล่อยมันปล่อยไม่ได้หรอก มันคาอยู่ในมือนี้ ความรู้สึกมันคาอยู่ในใจเราเนี่ย เราอยากจะทำปล่อยมันปล่อยได้ไหม มันปล่อยไม่ได้ แต่ถ้าเรารู้จริงว่า สิ่งนี้มันเป็นสมมุติ มันเป็นเรื่องที่ทุกคนได้สร้างคุณงามความดี แล้วเราก็ทำคุณงามความดีอยู่แล้ว นี่ เราจะไปติดอะไร เห็นไหม เราจะไม่ได้ติดอะไรเลย เราจะปล่อยไว้ตามความเป็นจริง แล้วเราก็ไม่ไปแบกหามด้วย แต่ถ้าเราไม่รู้จริงนะ เอ๊ะ! ปล่อยอะไร ปล่อยทำไม ปล่อยอย่างไร เอ๊ะ! เราปล่อยก็ปล่อยอยู่แล้ว การปล่อยอย่างนี้มันปล่อยโดยไม่รู้เรื่อง

แต่ถ้าการปล่อยโดยรู้เรื่องเห็นไหม ไม่แบกไม่หาม ไม่เป็นภาระสิ่งต่างๆ เลย เพราะโลกนี้มีไว้ให้เหยียบ โลกนี้ไม่มีไว้ให้แบก แต่เราเกิดมาในโลกเราก็ต้องหาอยู่หากิน เห็นไหม เราต้องหาอยู่หากินของเรา เราต้องให้ชีวิตเรานั้นคงขึ้นมา ความมั่นคงในชีวิตนี้ สิ่งนี้มันลุ่มๆ ดอนๆ โลกนี้พร้อมอยู่เป็นนิจ นี้แต่เพราะการบริหารจัดการของเรา เห็นไหม คุณติ เราก็กินน้ำไว้ เรามีแหล่งน้ำไว้

เพื่อการเกษตรกรรม เพื่อการใช้สอยนี้ นี่เราบริหารจัดการมันนะ แต่การจัดการถ้ามันไม่มีแหล่งน้ำ เขาก็ต้องพยายามหาของเขามา

นี่เขาวามมนุษย์ปัญญาสำคัญที่สุดเลย ปัญญาทางโลกเขาบริหารจัดการของเขาได้ ปัญญาทางธรรมละ นี่การปล่อยวางของเรามันต้องมีปัญญา มันต้องมีบริหาร แต่ใครบริหารละ สิ่งต่าง ๆ เราจะบริหารทุกอย่างดีหมดเลย ขาดแต่การบริหารจัดการ แต่เวลากิเลสมันขึ้นมา นี่คนบริหารจัดการมันบริหารจัดการไม่ได้ คนบริหารจัดการมันง่อยเปลี้ยเสียขา คนง่อยเปลี้ยเสียขา นี่เขาพิการ ถ้าไปว่าเขาพิการเขาว่าถูกเขาอีกนะ เขาพิการแต่ร่างกายแต่หัวใจเขาไม่พิการนะ แต่การบริหารจัดการของธรรมเรานี้มันพิการที่ปัญญา มันพิการที่ความรู้สึกนะ มันไม่มีกำลัง มันไม่เข้มแข็งพอ มันไม่เข้มแข็งพอมันทำอะไรไม่ได้หรอก

แต่ถ้าความเข้มแข็งพอเห็นไหม มันจะพิสูจน์ตัวมันเอง มันจะมีสติสัมปชัญญะ มันมีหิริ มีโอตตัมปะ มันมีความเกรงกลัว มีความละอายนะ มีความเกรงกลัวความละอาย ทำผิดทำถูกใจ ทำผิดทำถูกมาจากเรานะ ถ้ามาจากเรานี้มันเข้มแข็งมามันไม่พิการ มันไม่พิการมันถึงบริหารจัดการได้ ถ้ามันพิการมันไม่รู้ผิดรู้ถูก มันไม่มีกำลัง ไม่รู้อะไรอ่อนแอ จิตใจอ่อนแอแล้วจะไปบริหารอย่างไร พุดอยู่คำเดียวขาดแต่การบริหารจัดการๆ ถ้าบริหารจัดการๆ โดยใคร ถ้าบริหารจัดการโดยกิเลสนะมันก็เป็นโลก

คูตี คูตีเขาอดโกงกัน เขาบริหารจัดการใหม่ เขาคิดจนเราตามไม่ทันนะ ตอนนี่การคดโกงเขาอดร้บขันกันนะ เราตามไม่ทันเขาหรอก เขาวางแผนกันซับซ้อนมาก นี่โลกซับซ้อน ทุกอย่างซับซ้อนไปหมดเลย นี่ความคิดอย่างนั้นมันมาจากไหน แล้วเป็นคนดีจะคิดอย่างนั้นไหม เพราะอะไร เพราะมันมีความละอาย ความรู้สึกที่ว่าสิ่งนี้มันไม่ดี ถ้ามันไม่ดี เห็นไหม นี่สิ่งที่ไม่ดีแล้วเราทำไปนี่ เราเชื่อใจ เชื่อเรื่องบุญเรื่องกรรม เห็นไหม เชื่อเรื่องบุญเรื่องกรรม เราปล่อยวาง เราจะไม่ได้สิ่งนี้ สิ่งที่เป็นผลประโยชน์เราน่าจะได้ เราไม่ได้ เราได้ประโยชน์สิ่งนี้มา แต่เวรกรรมมันมีจริงนะ เวรกรรมมันตามเราไปด้วย มันคุ้มกันไหมละ

แต่ถ้าเราได้ด้วยสะอาดบริสุทธิ์ของเรา เห็นไหม ด้วยทำหน้าที่การงาน การบริหารจัดการของเรา เราทำเป็นบุญกุศลแล้วมันมาตามความเป็นจริง เห็นไหม สิ่งนี้เป็นบุญนะ ได้มาก็อ้อมอ้อมใจ มันไม่มีเวรมีกรรมใจ มันเป็นบุญกุศล มันเป็นอำนาจวาสนา มันเป็นสิ่งนี้มา นี่ถ้ามันเข้าใจจริง มันก็ทำตามหน้าที่ มันทำหน้าที่ของเรา เราทำตามความเป็นจริงของเรา ความดีเพื่อดี ได้มาก็ดีก็เป็น

ความดีของเรา นี่มันเข้าใจสิ่งต่างๆ แล้วมันไม่สงสัยอะไรเลย มันก็ปล่อยตามความเป็นจริง ไม่ทุกข์ไม่ร้อน ไม่เป็นไร มีก็ได้ ไม่มีก็ได้ มีก็คือมี ไม่มีก็คือไม่มี มันไม่มีมันก็ไม่ทุกข์ไม่ยาก เพราะเรามีพอแล้ว

เรามีชีวิต เรามีปัญญา มีปัญญาเห็นใหม่ เราหาอยู่หากินของเราได้ เราทำของเราได้หมด เรามีปัญญาของเรา เราไม่ไปตื่นเต้นกับเขาเลย นี่เราเดินไป เห็นใหม่ ไม่มีสิ่งใดเลยเราก็เก็บผักเก็บหญ้าของเรา เราทำอาหารของเรากินได้ทั้งนั้นนะถ้าเราทำของเราได้นะ แต่ถ้าเป็นศักดิ์ศรี เป็นกิเลสค้นหาความทะยานอยากมันบอกไม่ได้ เราไม่ทันโลกเขา ไม่เหมือนกับโลกเขา ใจโลกเขานะ มันเป็นการเขินขอกันหลายๆ นะ

คูสิ คูอย่างเขาหามาดี อย่างเป็นศักดิ์ศรี เห็นใหม่ กินเพื่อศักดิ์ศรี กินเพื่อเกียรติ กินเพื่อกาม เห็นใหม่ เรากินเพื่อดำรงชีวิตนะ เราดำรงชีวิต ชีวิตก็เท่านี้ เรามีเท่านี้ เรารู้ถึงอริยสังคมาความจริงแล้ว นี่เราไม่ตื่นเต้นไปกับเขา ไม่ตื่นเต้นไปกับเขาเราก็ไม่เป็นเหยื่อ ไม่เป็นเหยื่อสังคม สังคมเขา โฆษณาชวนเชื่อกัน แล้วเราก็เป็นเหยื่อ เราทุกข์มาก นี่แล้วไม่ทันเขาหรอก โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ มีสิ่งต่างๆ ออกมาใหม่ๆ ตลอดเวลา แล้วเราก็ต้องวิ่งตามเขาให้ทันเขาตลอดเวลาหรือ วิ่งไปมันลืมหัด ลืมหลักเกณฑ์ ลืมจิตใจของเรา ลืมตัวเราเอง

แต่ถ้าเรามีจุดยืนของเรานะ เขาเป็นของเขา เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกปัจฉัยเครื่องอาศัย นี่ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม มันมีธรรมชาติของมัน นี่อาหาร ยารักษาโรค มันก็มีอยู่แล้ว สิ่งที่เป็นยารักษาโรคสมุนไพรก็รักษาได้ นี่ไม่มียาเลยเราบริหารร่างกายแข็งแรงขึ้นมา มันก็หายจากโรคภัยเหมือนกัน เห็นใหม่ นี่ถ้าเราบริหารจัดการนี่เราไม่เป็นเหยื่อเขานะ เราไม่เป็นโลกเขานะ เรามีชีวิตของเราสมบูรณ์ ถ้าสมบูรณ์ขึ้นมา เห็นใหม่ มันรู้จริงนี่มันปล่อยวางอย่างนี้

ไม่เอาการปล่อยวางถือเป็นทุกข์เป็นชั้ย ถ้าเราปล่อยวางถือเป็นทุกข์เป็นชั้ย ไม่ทำอะไรเลย เขาว่าปล่อยวาง ความปล่อยวางของเขา ความดีของเรามันเอาทุกข์เอาชั้ยกันหลายๆ แต่เราไม่ได้ทำอะไรเลย เห็นใหม่ นี่คนจะดีดีที่การกระทำ ไม่ใช่ดีที่ชาติ ชาติการเกิด เห็นใหม่ เกิดมา คูสิ เกิดมา ชาติสูงส่งดีก็มี ทำให้สมความปรารถนาของพ่อแม่ก็มี เกิดในชาติต่ำต้อยสร้างเนื้อสร้างตัวเป็นคนดีก็มี มันอยู่ที่การกระทำ ถ้าคนทำดีขึ้นมาชาติการเกิด ชาติการเกิดมันเกิดมาด้วยบุญกุศล เกิดมนุษย์สมบัติเท่ากันหมด เพียงแต่เกิดในตระกูลสูง ตระกูลต่ำ ตระกูลต่างๆ เห็นใหม่ แต่มันคืออยู่ที่การกระทำ ถ้าทำดีนะเราเกิดในชาติสูงส่งก็แล้วแต่ เราจะรักษาสมบัติของพ่อแม่เราได้ เราจะรักษา

ชาติตระกูลได้ เราส่งเสริมขึ้นมา เรื่อยของเราได้ ถ้าเกิดเรารักษาของเราไม่ได้ เรารักษาไม่ได้ เพราะเราไม่มีปัญญา นี่เราไม่มีปัญญาของเราใช่ไหม แล้วก็อำนาจวาสนาของคน

อำนาจวาสนาของคน คุณิตี คุณเวลาสภาคกรรม เวลาโลกมันหมุนเปลี่ยนแปลงไป เราตั้งรับไม่ทันนะ เราตั้งรับไม่ทันเลยถ้าปัญญาเราไม่ทัน นี่อำนาจวาสนาของคนเกิดวิกฤตอย่างนี้ อำนาจวาสนาคนเกิดขึ้นมาเห็นใหม่ โอ้โฮ! โลกนี้มันสมบูรณ์ไปหมดเลย เห็นใหม่ นี่คือวาสนาของเขา วาสนาของคนมันเป็นอย่างนี้ โลกนี้พร้อมอยู่เป็นนิจ แต่มันก็ขึ้นๆ ลงๆ ตามประสามัน เห็นใหม่ สิ่งเกิดมาแล้วใครเกิดเกิดมาช่วงจังหวะไหน นี่สิ่งนี้คือบุญกุศล บุญกุศลส่วนบุญกุศลนะ บุญคือสิ่งที่เราทำสร้างสมไว้ เกิดมาดีเกิดมาชั่ว

แต่ปัญญาในปัจจุบันนี้ การแก้ไขในปัจจุบันนี้เราเป็นคนดี คนดีของเราเพื่อความดีของเรา ความดีนะ ถ้าพูดถึงความดีความชั่ว เราว่าความชั่วเป็นสิ่งที่ไม่ดี สิ่งไม่ดีทำไมใจมันชอบคิดละ ทำไมชอบฝึกฝนสภาวะแบบนั้นนะ แล้วทำดีทำดีมันไม่มีรสชาติ ทำดีมันไม่พอใจสิ่งต่างๆ แต่กลิ่นของศีลมันหอมทวนลมนะ ความดีนี่มันหอมทวนลม ถึงเราเองเราก็สบายใจ ถ้าเราสะอาดบริสุทธิ์ของเรา คุณิตี มือที่สะอาดบริสุทธิ์นะ มันสามารถเอาสิ่งใดๆ เคลื่อนไหวไปได้หมด นี่ยาพิษต่างๆ มันเข้าไปบริหารจัดการได้ ถ้ามือเราเป็นแผล มือเรามีเชื้อโรคเข้าไป มันเป็นบาดทะยัก มันเป็นแผล มันเป็นอย่างนั้น ไปหมดเลย ใจเราที่บริสุทธิ์มันเป็นอย่างนั้น

ความรู้สึกรู้สึกของเรา เห็นใหม่ เราสมควรทำ ควรทำนะ สิ่งที่เราควรทำขึ้นมาเพื่อเราแล้วสิ่งข้างนอกมันเป็นเครื่องอาศัย มีก็ได้ ไม่มีก็ได้ แต่ความรู้สึกรู้สึกชั่วดีนี่มันต้องมีจริงๆ มันมีจริงๆ นะ ทั้งๆ ที่ไม่มีใครเห็นนะ มันติดไปกับใจเรา มันขอกใจเราตลอดไป ของอาศัยชั่วคราวใช้แล้วหมดไป แต่ความดีความชั่วมันใช้ไม่หมด ใช้ไม่หมดนะ มันจะมีกรรมใหม่กรรมเก่าคือตลอดไป เพราะตัวจิตตัวนี้มันจะมีตลอดไป แต่ถ้าเรามีปัญญาในปัจจุบันนี้เราแก้ไขมัน ทำลายมันนะ ทำลายสิ่งที่มันเป็นแรงขับในทางชั่ว ถ้าแรงขับทางดีเราต้องรักษาไว้ นี่บริหารจัดการอย่างนี้ไง ถ้ามันบริหารจัดการอย่างนี้แรงขับในทางที่ดี เราต้องรักษา

คุณิตี สมานินี่มันก็เป็นอนิจจัง ปัญญาเกิดดับ ทุกอย่างเกิดดับหมด ถ้าขณะที่มันเกิดขึ้นมาดีๆ เราไม่บริหารจัดการเสียก่อน เราไม่เอามาทำคุณงามความดีเสียก่อนมันก็ไหลไป คุณิตี เวลาฝนตก แดดออก น้ำเวลาเราก็กเก็บแหล่งน้ำไว้ นะ มันเป็นโอกาสที่เราจะได้ใช้สอย ถ้าเราไม่ได้ใช้สอยมันก็ระเหยไป มันก็ไหลไปตามธรรมชาติของมัน นี่ถ้าแรงขับความดีมันมีอยู่ เราใช้ให้เป็นประโยชน์

กับเรา แล้วเราดูแลเรานะ เราดูแลเรา เราจะเห็นความมหัศจรรย์ของใจ สิ่งที่ประพฤติปฏิบัติไปพอ เห็นมหัศจรรย์ มันที่สุดทรัพย์สมบัตินี้

ทำไมครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติแล้วนะ ท่านพูดเองบอกว่า เอาเงินทองมากองท่วมฟ้าเลยนะ ให้ท่านไปทำตามสิ่งที่เขาปรารถนาท่านยังไม่เอาเลยนะ ท่านไม่เอาหรอก เพราะสิ่งที่ว่ามันมีคุณค่า มันมีความมหัศจรรย์ของใจ แม้แต่จิตสงบมันพูดไม่ออกเลยนะ เอื้อะ เอื้อะ ของจริงนะ ไอ้ที่พูดๆ กันอยู่นั้นมันไปเห็นเงา มันยังไม่เห็นความจริงขึ้นมา มันยังไม่ได้ลิ้มรสของธรรมตามความเป็นจริงหรอก แต่ถ้ามันไปได้ลิ้มรสของธรรมตามความเป็นจริงนะ มันจะเป็นความมหัศจรรย์ของใจ

นี่รสของธรรมชนะรสทั้งปวง รสที่ในโลกนี้เขามีอยู่กันนี้ ที่เขาเสพกันอยู่นี้ ที่ว่าเขาว่าเป็นความสุขของเขา นี่รสของธรรมต้องชนะ ถ้าไม่ชนะมันละสิ่งนั้นไม่ได้ มันปล่อยวางสิ่งนั้นไม่ได้ ของที่ไม่มีคุณค่าสูงกว่ามันจะปล่อยสิ่งที่มีคุณค่าต่ำกว่าได้อย่างไร รสของโลกนะเขาว่าสิ่งที่ประเสริฐของเขานี้ ผู้ที่ถือพรหมจรรย์ทำไมมีความสุขมากกว่าละ ความสุขอย่างนี้มันเกิดขึ้นมา มันจะเห็นความมหัศจรรย์ของใจอย่างนี้ เราถึงต้องแสวงหากันไง เราถึงต้องพยายามบังคับตน บังคับตนเพื่อให้เข้าหลักเกณฑ์ แล้วสิ่งที่มันเป็นพิษเป็นภัยนี้ เห็นไหม เราถึงต้องคอยระวังรักษา

คูสิ เชื้อนมันจะพังเพราะตามคนนะ เพราะเริ่มซึม เริ่มแตก มันจะทำให้ใหญ่โตไป เห็นไหม ธรรมวินัยแม้แต่เล็กน้อยเราก็ต้องรักษานะ นี่ครูบาอาจารย์ท่านบอก หลวงปู่มั่นเก็บเล็กผสมน้อยต่างๆ ที่ท่านสิ้นกิเลสแล้วนะ ท่านก็ยังเก็บเล็กผสมน้อยไว้เป็นแบบอย่าง เป็นคติแบบอย่าง วางธรรมวินัยนะ เวลาท่านพูด เห็นไหม ให้ข้อวัตรปฏิบัติให้มันติดหัว ติดหัวคือติดหัวใจของพวกเรา นี่ พวกที่ประพฤติปฏิบัติให้มันติดหัวใจของเรา ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ถ้ามันควรทำบ่อยๆ เข้า ทำต่างๆ เข้า มันก็ทำให้จิตใจเราอ่อนแอ ถ้าสิ่งที่เราสะสมขึ้นไป คูสิ คูสิ่งที่ภาชนะบรรจุ น้ำรักษาของเรา เราปะเราซุนของเราตลอดเวลา มันจะรักษาสิ่งนี้ไว้ได้ตลอดไป เราปล่อยให้มันแตก ปล่อยให้มันทำลาย เห็นไหม สิ่งต่างๆ มันเก็บไว้ไม่ได้

ธรรมและวินัยเป็นอย่างนี้ เราถึงต้องถนอมรักษาของเรา แล้วใจเราจะพัฒนาขึ้นไป พัฒนาขึ้นไป เห็นไหม ความดีอย่างนี้เริ่มต้นจากพื้นฐานขึ้นไป แล้วมันจะสูงส่งขึ้นไป แล้วมันจะเห็นความมหัศจรรย์ของเรา สิ่งที่เป็นมหัศจรรย์เขาไปหากันนะ เขาไปเที่ยวพักผ่อนกันรอบโลก ตอนนี้จะไปเที่ยวอวกาศกัน เห็นไหม แต่เขาไม่รู้จักตัวเขาณะ แต่ถ้าเราพักผ่อนอวกาศของใจ ถ้าใจ

มันปล่อยหมด วางหมดนี่ สิ่งนี้มีความสุขมาก หาได้ที่นี้ ความมหัศจรรย์หาได้ที่นี้ แต่มันต้องได้สติสัมปชัญญะ เคนจกรรมนี้เห็น้อยใหม่ นั่งสมาธินี้เห็น้อยใหม่ เราจะหาความสุขของเรา สิ่งที่มีมัน แลกมาด้วยความเพียรไง แลกมาด้วยสติสัมปชัญญะ แลกมาด้วยความเพียรของเรา นี่ความดีอย่างนี้ เห็นใหม่

ว่าคนเกิดไม่เกิดอยู่ที่ชาติ อยู่ที่การปฏิบัตินี้ คุณครูบาอาจารย์ที่เคารพศรัทธาของเขา เห็นใหม่ ทุกชนชั้นจะกราบไหว้บูชา เวลาเราทำบุญตักบาตรเรายกใส่ห้วนะ นี้อธิษฐาน อธิษฐานแล้วด้วยบุญกุศลแล้วใส่บาตรไป เห็นใหม่ นี่เราให้ด้วยความบูชา เราบูชาคุณของท่าน บูชาที่ว่าท่านได้สร้างความดีของท่านมา ท่านทำใจของท่านให้เห็นแจ้งขึ้นมา แล้วท่านจะเป็นคนชี้ นำเราเป็นคนบอกเรา แล้วเราทำขนาดไหนมันมีคอบอด มีคอบอดเพราะอะไร เพราะมันเป็นจินตนาการทั้งนั้นนะ มันเป็นเรื่องที่กิเลสมันสร้างภาพออกมา แล้วมันให้เราออกนอกกลุ่มนอทาง สิ่งนี้จะชี้ นำเรานำเราออกมา เห็นใหม่

เราบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นแก้วสารพัดนึก แล้วถ้าเราประพฤติปฏิบัติไปแล้วนี้ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ คือพุทธะ ผู้รู้ ความรู้สึก ความรู้สึกมหัศจรรย์ มหัศจรรย์มาก มหัศจรรย์จริงๆ นะ ไม่ได้กล่าวหลอกลวง ไม่ได้กล่าวสิ่งต่างๆ แล้วพิสูจน์ได้ พิสูจน์ได้ คือเวลาทุกขณะมันหนักหนาขนาดไหน เวลาปล่อยวางมันเบาขนาดไหน แล้วมหัศจรรย์เกิดขึ้นมาอย่างนี้ มันถึงมีแรงจูงใจ มีการให้ทำ มีความใส่ใจ มีศรัทธา มีความเชื่อ มีการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา แล้วเราจะสมความปรารถนาของเรา

ถ้าเราทำจริงนะ อย่าได้แต่ฟัง อย่าได้แต่คิดว่าอยากทำ เห็นครูบาอาจารย์ท่านพูด น่าจะเป็นอย่างนั้น น่าจะเป็นอย่างนั้น แต่ทำไมเราไม่ทำขึ้นมาจริงๆ เห็นใหม่ นี่ครูบาอาจารย์ท่านทำขึ้นมา ท่านเห็นคุณค่าท่านถึงได้ปลุกเร้าใจ ให้กำลังใจนะ เวลาเทศนาว่าการนะ ปลุกใจ ปลุกใจให้เราตื่นขึ้นมา แล้วให้เราทำของเราเอง เพราะอะไร เพราะระยะทางก้าวเดินของใจ เดินออกไปจากจิตของเรา จากใจของเรา มันต้องเดินจากใจของเรา แต่ถ้าใจมันหลับไหล ใจมันไม่สนใจ มันนอนอยู่นั้นนะ แล้วบอกไม่ใช่หน้าที่ ทำให้เห็น้อยทำไม อยู่ดีๆ ก็สบายอยู่แล้ว เห็นใหม่ นี่กิเลสมันหลอกอย่างนี้ แล้วเราก็จมอยู่กับมัน ทั้งๆ ที่ว่าเราจมอยู่กับมันนะเรากลับพอใจ

แต่เวลาครูบาอาจารย์ท่านปลุกเร้าใจของเรา เราว่านี่เป็นการดูการดำ เป็นการที่ว่าท่านสมเพช ท่านปลงธรรมสังเวช สิ่งที่มีคุณค่าทั้งหมดเพียงแต่พลิกขึ้นมาให้มันเป็นประโยชน์ มัน

พลิกได้ ทุกคนสามารถพลิกได้ถ้ามีสติสัมปชัญญะ แล้วครูบาอาจารย์ช่วยประคอง ช่วยพลิก เรา
ต้องพลิกของเราเอง ถ้าพลิกขึ้นมาเนื้ ใจที่มันหลับมันไหลอยู่มันจะตื่นตัวขึ้นมา แล้วจะเห็นคุณค่า
เห็นสิ่งที่มีชีวิต เห็นใหม่ นี่คนดีที่การประพฤติปฏิบัติ คนดีด้วยการกระทำในหัวใจของเรา เอวัง